

مزایای پنهان شهرهای کوچک

سعیده باقری

اغلب ماها تصور می‌کنیم که امکانات موجود در شهرهای بزرگ بیشتر از شهرهای کوچک است. اما در اینجا، می‌خواهم ادعا کنم که واقعیت درست برعکس است! شاید از نظر آماری، به‌طور مثال هنگام مقایسه تعداد سالن‌های ورزشی و فضاهای فرهنگی و حتی تعداد مدارس به نسبت جمعیت شهرها، این تصور تأیید می‌شود اما واقعیت آن است که چگونگی و میزان بهره‌برداری از این فضاها لزوماً تناسبی با کمیت فضاهای مذکور ندارد. چه‌بسا در شهری کوچک تنها یک سینما وجود داشته باشد اما با برنامه‌ریزی صحیح مدیران آن سینما و انتخاب مناسب فیلم‌ها و زمان پخش آن‌ها، مردم به خوبی از آن استفاده کنند اما در همین حال، در شهری دیگر، ده سالن سینما به حالت نیمه‌تعطیل درآمده باشند. در مورد دیگر فضاهای فرهنگی هم نحوه استفاده از آن‌هاست که تعیین می‌کند واقعاً چه امکاناتی در شهر وجود دارد.

از ویژگی‌های شهرهای کوچک این است که در آن‌ها برنامه‌ریزی مناسب و متناسب با جمعیت برای کارهای مختلف و همچنین نظارت بر اجرای صحیح کارها، نظرسنجی از مردم و مشارکت دادن مردم در کارها آسان‌تر از شهرهای بزرگ است. به همین نسبت، پیشنهاد طرح‌هایی برای بهینه‌سازی مصرف آب، هماهنگی با شهرداری و شورای شهر، برنامه‌ریزی برای اجرای طرح‌ها، اطلاع‌رسانی در رابطه با آن‌ها و نظرسنجی و گرفتن بازخورد از مردم در این شهرها آسان‌تر است. ضمن اینکه نسبت‌های خویشاوندی می‌تواند انجام کارها را سرعت بخشد و به‌طور متقابل، چه‌بسا انجام کارهای دسته‌جمعی به همدلی و

همبستگی بیشتر مردم و احساس تعلق آن‌ها به شهر خود، کمک کند.

مدیر یک مدرسه دولتی در یک شهر کوچک به تنهایی یا با همکاری دیگر مدیران مدارس می‌تواند تحولی قابل مشاهده در فرهنگ مصرف شهر خود ایجاد کند. چنین فعالیت‌هایی اگر در شهرهای بزرگ انجام شود، حداکثر در حد یک گزارش به ادارات آموزش و پرورش و درج در پرونده افراد و احیاناً تشویق آن‌ها خواهد بود. به دلیل پیچیدگی‌های موجود در عوامل تأثیرگذار، حتی امکان سنجش نتیجه تلاش‌های مدیران مدارس در شهرهای بزرگ فراهم نیست. در حالی که در شهرهای کوچک، با بررسی آمار مصرف آب در بازه‌های زمانی، می‌توان به‌طور قطع از تأثیرگذاری طرح‌ها سخن گفت.

از دیگر امکانات شهرهای کوچک، ارتباطات گسترده و قابل پیگیری با روستاهای اطراف است. چه‌بسا اکثر خانوارهای ساکن در این شهرها در روستاهای اطراف شهر خود خویشاوندانی داشته باشند و یا خود مالک باغ‌هایی در روستا باشند و به‌خاطر آن، به‌طور فصلی بین روستا و شهر تردد کنند. از این امکان می‌توان برای تسری دادن ایده‌های ترویج مصرف بهینه آب، در روستاهای اطراف بهره برد. به‌ویژه هنگامی که طرح‌ها در شهر به اجرا درآمده باشند و نتایج آن‌ها قابل ارائه و پی‌گیری باشد، می‌توان از طریق اداره‌های آموزش و پرورش، کار گروهی برای ترویج همان طرح‌ها و ارائه ایده‌هایی متناسب با شرایط برای روستاها تشکیل داد.

یکی از موضوعاتی که می‌تواند به‌طور خاص در مدارس این شهرها به‌عنوان پروژه‌های دانش‌آموزی پیگیری شود، بررسی منبع تأمین آب شهر و میزان میانگین آب ورودی و مصرفی شهر، از طریق مراجعه به سایت‌های مرتبط با آمار و اطلاعات کشوری یا استانی است. از طرفی معمولاً به دلیل همان نسبت‌های خویشاوندی، ترتیب دادن بازدیدها در شهرهای کوچک آسان‌تر است و یا حداقل با سرعت بیشتری امکان‌پذیر می‌شود. می‌توان با ترتیب دادن بازدید از مراکز تصفیه آب شهری، دانش‌آموزان را از نزدیک با این مراکز و نحوه توزیع و انتقال آب در داخل آن‌ها آشنا کرد و از آن‌ها خواست ایده‌هایی برای بهینه‌سازی جمع‌آوری و توزیع آب در شهر ارائه دهند. چه‌بسا ایده‌های کوچکی که می‌تواند منجر به تغییرات بزرگ شود.

مراجعه به پایگاه اطلاع‌رسانی مرکز ملی آمار نشان می‌دهد که در کشور ما، طرح‌های کلی

بسیاری در راستای اصلاح الگوی مصرف اجرا شده یا در دست اجراست. به‌طور معمول این‌گونه طرح‌ها بودجه‌هایی دارند. در یک شهر کوچک پیگیری و نظارت بر نحوه تخصیص این‌گونه بودجه‌ها از طریق شورای شهر یا نمایندگان امکان‌پذیر است. چه‌بسا با پیگیری و قانع کردن مسئولان بتوان برای اجرای طرح‌های پیشنهادی از سوی مدرسه، بودجه‌ای اختصاص داد. این پیگیری‌ها می‌تواند به‌صورت نامه‌نگاری از سوی دانش‌آموزان انجام شود. همکاری معلمان ادبیات و زبان فارسی می‌تواند این کار را به یک تکلیف درسی مبتنی بر مسئله واقعی زندگی برای دانش‌آموزان تبدیل کند.

دسترسی ساده‌تر و جلب همکاری رسانه‌های محلی، اعم از روزنامه‌ها و شبکه‌های تلویزیونی یا رادیویی محلی برای انعکاس اخبار و اطلاعیه‌های مرتبط با طرح‌ها نیز در شهرهای کوچک به‌سادگی قابل اجراست. حتی اگر شهری هیچ‌گونه رسانه محلی برای انعکاس این‌گونه اخبار نداشته باشد، می‌توان موضوع اجرای طرح‌های بهینه‌سازی مصرف آب را سوژه‌ای برای انتشار یک خبرنامه یا نشریه محلی قرار داد. چنین خبرنامه‌ای ممکن است فقط در سطح مدرسه توزیع شود و یا با مسئولان فرهنگی شهر برای کسب مجوز توزیع گسترده‌تر آن رایزنی کرد. می‌توان برای انجام این‌گونه کارها از کمک و همکاری فرهنگیان قدیمی و با تجربه شهر که علاقه‌مند به فعالیت‌های عام‌المنفعه هستند بهره برد. انجام این‌گونه فعالیت‌ها علاوه بر آنکه امید به زندگی و احساس مفید بودن را برای بازنشستگان افزایش می‌دهد، گاه، آینده حرفه‌ای دانش‌آموزانی را که در آن مشارکت داشته‌اند شکل می‌دهد. چه‌بسا در آینده نه‌چندان دور، اولین روزنامه محلی شهر شما را یکی از همین دانش‌آموزان اداره کند.

مزیت دیگری که نباید از آن غافل شد، زمان است! در شهرهای بزرگ، به‌طور متوسط روزانه یک ساعت و نیم از وقت افراد، اعم از دانش‌آموزان و اعضای خانواده‌شان، معلمان و کادر مدرسه، به رفت و آمد بین خانه و محل کار یا تحصیل اختصاص می‌یابد در حالی که این زمان در شهرهای کوچک حداکثر نیم‌ساعت است. این یک ساعت وقت اضافی، علاوه بر ایجاد فراغت بیشتر، آرامش روانی و خستگی کمتر جسمی و روحی را نیز به ارمغان می‌آورد. این امکان باعث می‌شود بتوان از دانش‌آموزان و تمام مشارکت‌کنندگان در طرح درخواست برای اجرای طرح‌ها زمان بیشتری را از اوقات فراغت خود اختصاص دهند.

**دسترسی ساده‌تر
و جلب همکاری
رسانه‌های محلی،
اعم از روزنامه‌ها
و شبکه‌های
تلویزیونی یا
رادیویی محلی
برای انعکاس اخبار
و اطلاعیه‌های
مرتبط با طرح‌ها
نیز در شهرهای
کوچک به‌سادگی
قابل اجراست**